

Tálas Péter

A varsói NATO-csúcs legfontosabb döntéseiről

A NATO varsói csúcstalálkozójának döntéseit a megfigyelők a szövetség megújulásának jeleként értékelik. A szövetségnek továbbra sincsenek ellenségei, de a jelenlegi bizonytalan időben szükségét látja védelmi és elrettentő képességei megerősítésének, aminek érdekében védelmi kiadásai 2016-ban 3%-kal nőttek. A bizonytalanság egyik fő okát a szövetség Oroszország magatartásában látja. A csúcstalálkozó eredményeképpen a szövetség „előretolt rotációs jelenléttel” négy zászlóaljharccsoportot helyez el Lengyelország és a balti tagállamok területére, és az operatív hadviselés területét kiterjesztette a kibertérre is. A NATO keleti szárnyának megerősítésére tett intézkedések keretében Magyarország katonai vezetési pontot alakít ki. Magyarország szempontjából fontos, hogy a NATO szerepet vállal Európa (tengeri) határainak védelmében.

Kulcsszavak: NATO, Varsó, csúcstalálkozó, Oroszország, védelempolitika

Tálas Péter: On the most important decisions of NATO's Warsaw Summit

NATO's Warsaw Summit decisions have been characterized by observers as a sign of renewal. Even though NATO identifies no adversaries, in the current insecure environment it was deemed necessary to reinforce defense and deterrence capabilities of the Alliance for which reason allied defense budgets have increased by 3%. Russia is seen as one of the major causes of insecurity. As a result of the summit, allies will provide for the persistent rotational forward presence of four multinational battalions in the Baltic countries and Poland, and extends the domains of warfare to include cyberspace as well. In order to reinforce NATO's Eastern flank, Hungary operates a command and control unit. Furthermore, NATO's engagement in defending European (maritime) borders is of key importance.

Keywords: NATO, Warsaw, summit, Russia, defense policy

Jens Stoltenberg NATO-főtitkár történelminek nevezte az Észak-atlanti Szerződés Szervezetének varsói csúcstalálkozóját, s ha túlzónak is tűnik értékelése, az tény, hogy a NATO-tagállamok állam- és kormányfőinek varsói találkozásán számos olyan döntés született, amelyek a szövetség megújulásának jeleként értelmezhetők.¹ Jelen írásunkban csupán

¹ A döntésekről és megállapításokról lásd a varsói csúcs hivatalos dokumentumait. A csúcson a következő nyolc dokumentumot fogadták el. [Joint declaration by the President of the European Council, the President of the European Commission, and the Secretary General of the North Atlantic Treaty Organization](#) [online], 2016. július 8. Forrás: [www.nato.int](#) [2016. 07. 09.]; [Joint statement of the NATO-Georgia Commission at the level of Foreign Ministers](#) [online], 2016. július 8. Forrás: [www.nato.int](#) [2016. 07. 09.]; [Cyber Defence Pledge](#) [online], 2016. július 8. Forrás: [www.nato.int](#) [2016. 07. 09.]; [Commitment to enhance resilience](#) [online], 2016. július 8. Forrás: [www.nato.int](#) [2016. 07. 09.]; [Warsaw Summit Communiqué. Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Warsaw 8-9 July 2016](#) [online], 2016. július 9. Forrás: [www.nato.int](#) [2016. 07. 09.]; [The Warsaw declaration on Transatlantic Security](#), [online], 2016. július 9. Forrás: [www.nato.int](#) [2016.07.09.]; [NATO Policy for the Protection of Civilians](#) [online], 2016. július 9. Forrás: [www.nato.int](#) [2016. 07. 09.]; [Joint statement of the NATO-Ukraine Commission at the level of Heads of State and Government](#) [online], 2016. július 9. Forrás: [www.nato.int](#) [2016. 07. 09.]

a 2016. július 8–9-i találkozó legfontosabb döntéseit foglaljuk össze, a varsói csúcs szélesebb és mélyebb értékelésével pedig egy következő elemzésben kívánunk foglalkozni.

A NATO legtöbb tagállama már hosszú idő óta azt sürgette, hogy a szövetség tegyen komoly lépéseket védelmi képessége hitelességének bizonyítására. A lengyel fővárosban 2016. július 8-án és 9-én megtartott csúcstalálkozó – a legtöbb megfigyelő szerint – hosszú évek óta az első olyan NATO-csúcs volt, ahol Észak-atlanti Szerződés Szervezete komolyan foglalkozott az elrettentés politikájával, és döntéseket is hozott ennek gyakorlati megvalósítására. E döntések legfőbb nyertesei azok az országok – Észtország, Lettország, Litvánia és Lengyelország –, amelyek a 2008-as orosz–grúz háború óta legfőbb szószólói a szövetség megerősítésének. Emellett a csúcs egyik másik fontos törekvése és célja a szövetség egységének külvilág felé való felmutatása volt.

Bár a NATO hivatalosan továbbra fenntartja azt az álláspontját, hogy nincsenek ellenségei, és tevékenysége nem irányul más államok ellen, ugyanakkor a jelenlegi bizonytalan időkben szükségét látja tagállamai biztonsága megerősítésének.² Az állam- és kormányfők varsói nyilatkozata és a „Varsói nyilatkozat a transzatlanti biztonságról” című dokumentum azonban világossá teszi azt is, hogy e bizonytalanság egyik fontos okát a szövetség – a terrorizmus, a közel-keleti és észak-afrikai események mellett – Oroszország magatartásában látja. A dokumentumok a Krím félsziget annexióját, Kelet-Ukrajna destabilizálását, az orosz haderőnek a NATO határainál tapasztalható provokatív magatartását és Oroszország szíriai beavatkozását említik meg.³ A szövetség továbbra is dialógust kíván folytatni Oroszországgal, továbbra is építő jellegű kapcsolatokra törekszik Oroszországgal bármikor, amikor Oroszország cselekedetei ezt lehetővé teszik, nem akarja Oroszországot provokálni, de ezzel együtt kénytelen megerősíteni a NATO keleti szárnyát.⁴

Sokan a NATO-n belüli változás egy komoly jelének tekintik azt is, hogy hosszú évek óta a varsói csúcstalálkozó volt az első, ahol a főtitkár nem a védelmi kiadások emelésére szólította fel a szövetség tagállamait, hanem azt jelenthette be, hogy 2016-ban 3%-kal emelkedett a NATO védelmi költségvetése. Szimbolikus jelzésnek tekintik azt is, hogy a következő NATO-csúcstalálkozóra 2017-ben az Észak-atlanti Szerződés Szervezetének új főhadiszállásán kerül majd sor, a szövetség központi apparátusa ugyanis az 1960-as évektől egészen napjainkig ideiglenes irodákban és épületekben volt elhelyezve.

A varsói találkozó egyik legfontosabb döntésének a megfigyelők egyöntetűen a szövetségnek azt a döntését tartják, hogy „előretolt rotációs jelenléttel” négy zászlóaljharccsoportot (összesen 4000 katonát) helyez el Lengyelország és a három balti NATO-tagállam területére, így erősítve meg a szövetség keleti szárnyát.⁵ Ezt eredetileg még Barack Obama amerikai elnök ígérte meg Varsóban, 2014 júniusában,⁶ majd meggyőzte ennek szükségességéről a NATO–orosz viszony kiéleződésétől tartó Németországot és Franciaországot. A főtitkár a mostani varsói csúcson bejelentette azt is, hogy az „állandó rotációs jelenlétnek” – amellyel a szövetség formálisan nem szegi meg a 1997-es NATO–orosz megállapo-

2 Warsaw Summit Communiqué. 5. pont.; The Warsaw declaration on Transatlantic Security. 1-6. pont

3 Warsaw Summit Communiqué. 5., 9., 10. és 12. pont.; The Warsaw declaration on Transatlantic Security. 1. pont

4 Warsaw Summit Communiqué. 11-15. pont.; The Warsaw declaration on Transatlantic Security. 6. pont.

5 Warsaw Summit Communiqué. 40. pont.

6 Remarks by President Obama at at 25th Anniversary of Freedom Day [online], 2014. június 4. Forrás: www.whitehouse.gov [2016. 07. 09.]

dást arról, hogy nem telepít állandó katonai támaszpontokat az új tagállamok területére – időben nincsenek határai. A zászlóaljharccsoportok többnemzetiek lesznek. A Lengyelországba telepített amerikaiak vezetik, helyet kapnak benne a britek és kanadaiak, s egy alegység erejéig talán a németek is. A litvániai Németország vezeti, s a Benelux államok, Franciaország és Norvégia lesz tagja. A lettországi zászlóaljharccsoportot kanadaiak vezetik, lengyel, portugál és olasz részvétellel. Az észtországi brit parancsnoklás alatt áll majd, s tagjai közül ma még csak Dánia ismert. A zászlóaljharccsoportok összetételét és pontos állomáshelyeit még nem határozták meg, de harcászultságukat állítólag hat hónapon belül el fogják érni.⁷

A NATO keleti szárnyának megerősítése keretében Magyarország – más országokhoz hasonlóan – katonai vezetési pontot, vagyis olyan parancsnoki struktúrát hoz létre területén, amely felkészülten várja, ha NATO katonai erőket kell hozni Magyarország védelme érdekében.⁸

A varsói csúcson döntöttek arról is, hogy a váratlan és meglepetésszerű katonai fenyegetések kezelésére létrehozott nagyon magas készenlétű (2-7 nap) összhaderőnemi haderőcsoport (*Very High Readiness Joint Task Force – VJTF*) létszámát megháromszorozzák, 15 ezer főre emelik, hét keretnemzete⁹ számára pedig rotációs tervet dolgoznak ki 2022-ig.¹⁰ A főtitkár szerint a VJTF nem csupán a szövetség keleti szárnyán, de Dél-Európában is felhasználható lesz. A NATO Reagáló Erőinek (*NATO Response Force – NRF*) létszáma 40 ezer fő lesz.¹¹

A csúcson bejelentették, hogy a NATO rakétavédelmi rendszerének (NATO BMD) parancsnoksága elérte az előzetes készenléti állapotot.¹² Oroszország megnyugtatósa érdekében a rakétavédelmi rendszer romániai (Deveselu), lengyelországi (Redzikowo) és törökországi (Kürecik), valamint a hadihajókon elhelyezett egyéb elemei NATO-parancsnokság alá kerülnek.

Az állam és kormányfők azzal, hogy a kibervédelmet a NATO kollektív védelmi feladatai közé sorolták, az operatív hadviselés területét pedig kiterjesztették a kibertérre is, lehetővé tették, hogy egy tagállama elleni koordinált kibertámadást a NATO a szövetség egésze elleni támadásnak tekintsen.¹³ Deklarálták azt is, hogy a NATO támogatni fogja a kibervédelmi fenyegetéseinek elhárításával és a kibervédelemmel összefüggő kutatásokat, illetve a tagállamok védelmi iparának együttműködését e téren.

Törökország légtérvédelmének megsegítése érdekében a varsói csúcson döntés született arról is, hogy a szövetség egy légi előrejelző és ellenőrző rendszerrel (AWACS) felszerelt repülőgépet és Patriot légvédelmi rakétarendszereket bocsát Ankara rendelkezésére.¹⁴

7 A csúcstalálkozón a lett külügyminiszter egy interjújában a Rigától 40 kilométerre keletre fekvő Ādažiit nevezte meg lehetséges helyszíneként. *Szczyt NATO Szefer MSZ Łotwy Za sześć miesięcy bataliony na wschodniej flance osiągną gotowość bojową* [online], 2016. július 9. Forrás: *Gazeta Wyborcza* [2016. 07. 09.]

8 Orbán: A NATO is segít a migráció elleni küzdelemben [online], 2016. július 9. Forrás: *Magyar Nemzet Online* [2016. 07. 09.]

9 Egyesült Királyság, Franciaország, Németország, Olaszország, Lengyelország, Spanyolország, Törökország.

10 Warsaw Summit Communiqué. 37. pont.

11 Sekretarz generalny NATO: Sojusz to sztuka odstraszania wrogów. *Będziemy bronić swojej wschodniej flanki* [online], 2016. július 8. Forrás: *Gazeta Wyborcza* [2016. 07. 09.]

12 Warsaw Summit Communiqué. 57–61. pont.

13 Warsaw Summit Communiqué. 70–71. pont.

14 Warsaw Summit Communiqué. 96. pont.

Varsóban kulcsfontosságú – számos megfigyelő szerint történelmi – megegyezés jött létre a NATO és az Európai Unió között.¹⁵ Az, hogy a két szervezet kapcsolata jelentős hangsúlyt kap majd a csúcstalálkozón, már előrevetítette, hogy a NATO meghívta az EU vezetőit (Donald Tuskot, az Európai Tanács elnökét, Jean-Claude Junckert, az Európai Bizottság elnökét és Federica Mogherini külügyi és biztonságpolitikai főképviselőt) az Észak-atlanti Tanács ülésére is. A Tusk, Juncker és Stoltenberg által aláírt közös nyilatkozat stratégiai partnerségként definiálja a múltban a biztonság és védelem területén gyakran rivalizáló két szervezetet, és a korábbiaknál jól szorosabb együttműködést ígér a jövőre nézve. A közös nyilatkozat az alábbi konkrét együttműködési területeket jelöli meg:

- a krími és az ukrajnai események kapcsán tapasztalt, a katonai és civil eszközöket felhasználó hibrid hadviselés elleni fellépés terén (közös elemzés, korai felismerés és megelőzés, információmegosztás, hírszerzési együttműködés);
- szélesebb és összehangoltabb közös tengeri fellépés a migráció és az embercsempészet ellen, illetve a Földközi-tenger középső térségének ellenőrzése kapcsán;
- kiterjesztett és koordináltabb együttműködés (gyakorlatok, oktatás-képzés) a kibervédelem területén;
- koherens, egymást kiegészítő és interoperábilis védelmi képességek fejlesztése az EU- és a NATO-tagállamok között;
- a védelmi ipari és kutatási együttműködés erősítésének elősegítése Európában és az atlanti térségben;
- a két szervezet gyakorlatainak koordinálása – beleértve a hibrid gyakorlatokat is –, első lépésként párhuzamos és koordinált gyakorlatokkal 2017-ben és 2018-ban;
- a két szervezet biztonsági és védelmi képességeinek rugalmassá tétele a keleti és déli partnerek számára konkrét programok révén, beleértve a tengeri képességeket is.

Az EU és a NATO a fenti célok megvalósítása érdekében fokozni kívánja az EU Külügyi Szolgálat, a NATO Nemzetközi Törzse és a Bizottság közötti együttműködést.

A NATO a terrorfenyegetés és a szövetség terrorizmus elleni fellépése kapcsán – melyet a varsói nyilatkozat számos pontja érint¹⁶ – két fontosnak tekinthető döntést hozott. Egyrészt 2016 utáni időszakra meg kívánja hosszabbítani a szövetség kiképzési misszióját Afganisztánban (az afgán erők megerősítésére – amelyeknek a képzésében jelenleg az amerikai katonák mellett 1500 NATO-katona vesz részt – 1 milliárd dollárt kíván fordítani).¹⁷ Másrészt katonai és terrorellenes kiképzési missziókat kíván indítani az Iszlám Állam (IS) elleni harc támogatása érdekében Irakban (Bagdad központtal), továbbá Líbiában és Tunéziában. A varsói csúcson az állam- és kormányfők arra az álláspontra helyezkedtek, hogy az helyi erők kiképzése hatékonyabb eredménnyel járt, mintha saját katonai erőket küldenének az ISIS ellen.¹⁸

A szövetség Georgiával (Grúziával) kapcsolatban megállapította, hogy „jó úton halad a NATO-ba”. A NATO–Georgia (Grúzia) bizottság varsói ülésén a szövetség értékelte az

15 Joint declaration by the President of the European Council, the President of the European Commission, and the Secretary General of the North Atlantic Treaty Organization [online], 2016. július 8. Forrás: www.nato.int [2016.07. 09.]

16 Warsaw Summit Communiqué. 5., 8., 25., 27., 30., 91., 96., 99. és 134. pontok.

17 Warsaw Summit Declaration on Afghanistan [online], 2016. július 9. Forrás: www.nato.int [2016. 07. 09.]; Warsaw Summit Communiqué. 86–88. pont; NATO: Alliance decides to extend mission in Afghanistan beyond 2016 [online], 2016. július 9. Forrás: www.mfa.gov.pl [2016. 07. 09.]

18 Warsaw Summit Communiqué. 29., 94–95. pont.

ország felkészültségében a walesi csúcstalálkozó óta bekövetkezett változásokat, és további támogatást ígért a kiképzés és a védelmi képességek olyan területein, mint a hírszerzés, a vezetési és irányítási rendszer, továbbá kijelentette, hogy teljes mértékben támogatja Georgia (Grúzia) területi integritását.¹⁹

Végül nyilatkozatot adott ki a NATO–Ukrajna Bizottság is, amely megerősítette, hogy a szövetség támogatja Ukrajna szuverenitását és területi integritását, felszólította Oroszországot is, hogy tartsa tiszteletében a nemzetközi jogot, vonja vissza a Krím bekebelezéséről hozott döntését, és tartózkodjon az Ukrajnával szembeni agresszív lépésektől. Felszólította továbbá a minzski megállapodásban előírt tűzszünet betartására és a kelet-ukrajnai fegyveresek támogatásának beszüntetésére. Az ukrán vezetést – elismerve eddigi erőfeszítéseit – a reformok következetes végrehajtására biztatta, s ebben, valamint Ukrajna saját biztonságának megteremtésében egy átfogó támogatási csomag keretében segítséget ajánlott fel.²⁰

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Commitment to enhance resilience [online], 2016. július 8. Forrás: www.nato.int [2016. 07. 09.]
- Cyber Defence Pledge [online], 2016. július 8. Forrás: www.nato.int [2016. 07. 09.]
- Joint declaration by the President of the European Council, the President of the European Commission, and the Secretary General of the North Atlantic Treaty Organization [online], 2016. július 8. Forrás: www.nato.int [2016.07. 09.]
- Joint statement of the NATO-Georgia Commission at the level of Foreign Ministers [online], 2016. július 8. Forrás: www.nato.int, [2016. 07. 09.]
- Joint statement of the NATO-Ukraine Commission at the level of Heads of State and Government [online], 2016. július 9. Forrás: www.nato.int [2016. 07. 09.]
- NATO Policy for the Protection of Civilians [online], 2016. július 9. Forrás: www.nato.int [2016. 07. 09.]
- NATO: Alliance decides to extend mission in Afghanistan beyond 2016 [online], 2016. július 9. Forrás: www.mfa.gov.pl [2016. 07. 09.]
- Orbán: A NATO is segít a migráció elleni küzdelemben [online], 2016. július 9. Forrás: *Magyar Nemzet Online* [2016. 07. 09.]
- Remarks by President Obama at at 25th Anniversary of Freedom Day [online], 2014. június 4. Forrás: www.whitehouse.gov [2016. 07. 09.]
- Szekretarz generalny NATO: Sojusz to sztuka odstraszenia wrogów. Będziemy bronić swojej wschodniej flanki [online], 2016. július 8. Forrás: *Gazeta Wyborcza* [2016. 07. 09.]
- Szczyt NATO Szefer MSZ Łotwy Za sześć miesięcy bataliony na wschodniej flance osiągną gotowość bojową [online], 2016. július 9. Forrás: *Gazeta Wyborcza* [2016. 07. 09.]
- The Warsaw declaration on Transatlantic Security [online], 2016. július 9. Forrás: www.nato.int [2016.07.09.]
- Warsaw Summit Communiqué. Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Warsaw 8-9 July 2016 [online], 2016. július 9. Forrás: www.nato.int [2016. 07. 09.]
- Warsaw Summit Declaration on Afghanistan [online], 2016. július 9. Forrás: www.nato.int [2016. 07. 09.]

19 Joint statement of the NATO-Georgia Commission at the level of Foreign Ministers [online], 2016. július 8. Forrás: www.nato.int, [2016. 07. 09.]

20 Joint statement of the NATO-Ukraine Commission at the level of Heads of State and Government [online], 2016. július 9. Forrás: www.nato.int [2016. 07. 09.]